19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
ގަވ އިދު ކޮ މިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން
21 ފެބުރުވަރީ 2024
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އ އިމ ރ ތް (ކޮ މިޓީކުރ ކޮޓަރި)8
ފެށުނު ގަޑި: 12:36

ގަވާއިދު ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 21 ފެބުރުވަރީ 2024
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުގަ އްރިރު؛ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ގަވާއިދު ކޮމިޓީގެ 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ފުރަތަމަ ބައްދަލުވުމަށް ވަޑައިގެންނެވި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީއަށް ކުޑަކުޑަ ބަދަލެއް އަ އުމާ
ގުޅިގެން އިއުތިރާޒު ނުކުރާ ނަމަ ހަމަ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރާއި ނައިބު މުޤައްރިރު ކުރިން ހުރި ގޮތަށް ބަލައިގެން
ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ވިސްނުމެއް، އަޅުގަނޑު އެގޮތަށް ކުރި އަށް ގެންދާނަން އެއްވެސް ބޭފުޅަކު އިއުތިރާޒެއް ނުކުރާ
ނަމަ. އެއްވެސް މައްސަލައެއް އެބަ އޮތްތޯ؟ ނެތް ކަމަށް ވާނަމަ ދެން އެގޮތަށް އަޅުގަނޑު ކުރިއަށް ގެންދާނަން. ދެން
މިއަދު އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުން މި ބާއްވައިލީ ، ދުވަސްތަކަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގައި ހުށަހެޅިފައިވާ
ކަންތަކާ ގުޅޭގޮތުން ކުޑަކޮށް މަޝްވަރާކޮށްލަން. މާ ބައިވަރު މައްސަލަތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީ ތެރޭގައި ނެތް.
އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، ގާނޫނު ނަންބަރު 5/2009 އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުގެ
ގާނޫނުގެ ދަށުން ހެދިފައިވާ ގަވާއިދުތަކަކީ ގާނޫނުގެ ބާރު ލިބިގެން އެ ގާނޫނުގެ ހުދޫދުގެ ތެރޭގައި ހެދިފައިވާ
ގަވާއިދުތަކެއްތޯ ބެލުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މިނިސްޓްރީން މި ސާފުކުރަން ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މިވަނީ މި ކޮމިޓީއަށް ލިބިފަ. ދެން އެހެންކަމުން އޭގެ މަސައްކަތްތައް އެ ފުށުއަރާ މިންބަރު ބެލުމަށް ޓަކައި
ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އެޖެންޑާ ނަންބަރު 1 ގައި މިވާ ކަންތައް މިހާރު
މިވަނީ ނިމިފައި ކަމަށް ވާތީވެ، ދެން އޭގެ ބާކީ ބައި މި އޮތީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މަސައްކަތުގެ 3 ވަނަ
ނުކުތާއަށް ގޮސްފައިވާތީ އެ މަސައްކަތް އެގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދާނެ ވާހަކަ. ދެން ދެވަނަ ނުކުތާއެއް ގޮތުން
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން ފޮރ އެމްޕްލޯއިމަންޓް އެޖެންސީން 24 މޭ 2021 ގައި
ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މައްސަލައަކީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތުގެ ރެކްރޫޓު އުސޫލުތައް ގާނޫނުގެ
ދާއިރާއިން ބޭރުން އެކުލަވާލާފައިވާ ކަންކަން ފާހަގަކުރެވޭތީވެ ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަ. މިހާރު މި މައްސަލަ ވެސް
ވަނީ އެ ބޭފުޅުން އިޞްލާޙުކޮށްފައި ގެ ޒެޓުގައި ޝާއިޢުކޮށްފަ. އެހެންކަމުން، އެ މައްސަލަ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
މިހާރު ނިންމާލެވިފައިވާ މައްސަލައެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ. ދެން ބާކީ މި އެއްގަމު
ދަތުރުފަތުރުގެ ކަންތަކާ ގުޅޭގޮތުން ގާނޫނުގައި ހުރި ބައިވަރު ގަވާއިދުތަކެއް ވީމަ އިދާރީ ބޭފުޅުން މި ދެންނެވި
ނުކުތާތައް މަސައްކަތްކުރަމުން އެ ގެންދަނީ. ދެން އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީގައި އަބަދުވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުންގެންދިޔަ، މިސާލަކަށް ޕްލޭނިންގ ގަވާއިދު. ޕްލޭނިންގ ގަވާއިދަށް ވެސް މިހާރު އެބަ އޮތް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކޮމިޓީއަށް ގެނެވިފައި ޕްލޭނިންގ ގަވާއިދުގެ ކަމެއް. ހުޅުމާލެ ޕްލޭނިންގ އަދި އިމާރާތްކުރުމު ގެ
1

ގަވާއިދު ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 21 ފެބުރުވަރީ 2024
ގަވާއިދު. މިހާރު ނެއިބަރހުޑްތަކެއް ގެ ގޮތުގައި އެ ހުރީމަ އެއް ގަވާއިދެއްގެ ދަށަށް އޭތި ހެދުމުގެ ވިސްނުމެއްގައި
އެކޮޅުން ވެސް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައި ހުރީ. ދެން އޭގެ މަސައްކަތް އަ ޅުގަނޑުމެން އިދާރީ ބޭފުޅުންނާއެއްކޮށް،
މިއަދު ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނެ މާ ބޮޑު މަސައްކަތެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު މި ހިތަށްއަރަނީ ތި ބޭފުޅުން
އިއުތިރާޒު ނުކުރާ ނަމަ އިދާރީ ބޭފުޅުންނާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން އެ އަޅުގަނޑުމެން މިކޮޅުން ކޮމިޓީން
ފާސްކޮށްފައި އެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތީން އޭތި ކުޑަކޮށް ހޯމްވޯރކް ހަދާލާފައި އަންނަ ބައްދަލުވުމަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެންނަ ގޮތަށް އެކަން ވެސް ކުރެވިދާނެ. މިއީ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު
ކޮމިޓީގައި ތި ބޭފުޅުންނަށް ހިއްސާކޮށްލަން ހުރި މަޢުލޫމާތަކީ. ދެން އެއްވެސް ބޭފުޅަކު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިކްރާމަށް އަޅު ގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން.
ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިކްރާމް ޙަސަން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ދަތުރުފަތުރުގެ ގަވާއިދު ދެއްތޯ؟ ގަވާއިދާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ދެން ވާހަކަ
ދައްކާތީވެ އަޅުގަނޑު ހިތަށްއެރީ، މިހާރު މި ގަވާއިދުގެ ދަށުންތޯ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ބަލައިލަން ބޭނުން މި
އުޅަނދުފަހަރު ރަޖިސްޓަރީކުރުމުގެ ކަންތައްތައް މި އަންނަނީ. އެއަށް އަޅުގަނޑަށް ޖަވާބެއް ލިބުނީމަ ދެން އަޅުގަނޑު
އިތުރަށް އެއްޗެއް ދަންނަވައިލަން ބޭނުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ފާހަގަކުރި؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީން ކުރިން ހުށަހެޅިފައި އޮތް މައްސަލައަކީ މި
ގަވާއިދުތައް ހެދިފައި ހުރީ ގާނޫނުގެ ހުދޫދުގެ ތެރޭގައިތޯ. އެ ގަވާއިދުތައް، ޓްރާންސްޕޯޓް މިނިސްޓްރީން ބައެއް
ގަވާއިދުތައް އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައި ހުންނަ ގާނޫނުގެ ތަރަހައިން ބޭރުން ބައެއްކަހަލަގެ
ގަވާއިދުތައް ހެދެމުންދާތީ އެކަމުގެ ކަންބޮޑުވުން ހުރެގެން އަޅުގަނޑުމެން؛ އެހެންވީމަ އެ ހުރިހާ ގަވާއިދުތަކެއް މި
އޮތީ. ދެން މީގެ ތެރޭގައި ހަމަ ރަނގަޅު ވާހަކައެއް އެއްގަމު އުޅަނދު ރަޖިސްޓަރީކުރުމުގައި ވަރަށް ތަފާތު
ކަންބޮޑުވުންތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެކި ގޮތްގޮތުން ފާހަގަކުރެވޭ. އޭގެ ތެރޭގައި
ގަރާޖު ސިޓީއާއި އިންޝުއަރެންސާ މިހެން ގޮސް ބައިވަރު ކަންތައްތަކެއް އެބަ ހުރި މީގެ ތެރޭގެ އިޞްލާޙު
ގެނެވިދާނެ. ދެން މިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް ދެވޭނެ ގޮތަކީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ކޮމިޓީން ތި
ބޭފުޅުންގެ މަޝްވަރާގެ މަތީން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ނިންމިދާނެ. މިވެނި މިވެނި މިވެނި ކަންތައްތަކަކީ
2

ގަވާއިދު ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 21 ފެބުރުވަރީ 2024
އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ އަޑުއަހާފައި އެ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި ހުންނަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކެއް
ނޫނޭ، އެހެން ބުނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ކަންކަން އިޞްލާޙުކުރުމަށް ދެންނެވިދާނެ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ހަމަ އެ ފުރުޞަތު އޮތް ވާހަކަ. ދެން އިކްރާމަށް ފުރުޞަތުއަރުވާނަން.
ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިކްރާމް ޙަސަން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑަށް މި ދޭތެރެއިން ކުރެވުނު ތަޖުރިބާއަކީ، ރައްޔިތަކު އޭނާގެ މާލޭގެ ގެދޮރު ވެސް އެބަހުރި. އަދި
އޭނަގެ ގަރާޖު ވެސް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު ދެކެން ވެސް ދެކުނިން ގަރާރު. ދެން ފުރަތަމަ އިނުން މި ގަރާޖު ސިޓީގެ
ކަންތަކުގައި ކައުންސިލަށް ހުށަހަޅައިގެން ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްތަކަކަށްފަހުގައި ގަރާޖު ސިޓީ ހަމަޖެހިގެން އައީ. ދެން
އުޅަނދެއް ރަޖިސްޓަރީ ކުރުމަށް ޓަކައި މި ފޮނުވަނީ ޓްރާންސްޕޯޓަށް. ފޮނުވީމަ އަނެއްކާ ވެސް ޓްރާންސްޕޯޓުން
އަލުން އެބަ ފޮނުވާ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ކަށަވަރުކުރާށޭ މި ގަރާޖު އިންތޯ، ނެތްތޯ ކިޔާފައި އިނގޭތޯ. ދެން
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ނިޒާމުގެ މި ހަރުދަނާކަން މިއޮތީ އެއްކަލަ ދެގުނަވެފައިހެން. އެހެންވީމާ، އިތުރަށް އެ؛ ދެން
ބައެއްފަހަރު އެބަހުރޭ ސިޓީ ކައުންސިލުން އެކި ގޮތްގޮތަށް އެކަން ކޮށްފަ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ
މި ނިޒާމަކީ ތެދުވެރިކަމާއެކުގައި އެ މި ޚިދުމަތްތަކަށް އެދޭ ފަރާތްތަކަށް ފަސޭހަކޮށް މިކަން ވާނޭ ގޮތަށް
ބައްޓަންވެފައިވާ އެއްޗަކަށްވުން. މިސާލަކަށް އެތައް ދުވަހެއް ގެއްލިގެން އެދަނީ އަނެއްކާ އަނބުރާ އޭތި މި
ކަށަވަރުކޮށްދޭ ކިޔާފައި ފޮނުވީމަ. އެހެންވީމާ، އެހެން ނުވާނެ ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް އަޅު ގަނޑަށް ހީވަނީ އެބަ ޖެހޭހެން
ވާން. ދެން އެއްގަމު އުޅަނދުފަހަރު މިވަނީ އާދަޔާޚިލާފަށް މާލެތެރޭގައި ވެސް ގިނަވެފަ. މިހާރު ދެން ހަމަ ވަރަށް
ވަރަށް އުނދަގޫ މާލޭގެ މަގުތަކުގައި ދުއްވާ ހަދަން ވެސް. އެހެންވީމާ، އެއްވެސްކަހަލަ ހިފެހެއްޓުމެއްނެތި މި
ކުރިއަށްދާކަމަށް ވާނަމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މާލޭގެ މަގުތައް، ހުޅުމާލޭގެ މަގުތައް ބޭނުންކުރުމަކީ ކުރަން ވަރަށް
އުދަނގޫ ކަމަކަށް ވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން އަޅުގަނޑުމެން މި ގަވާއިދު ކޮމިޓީން އެބަޖެހޭ
ޒިންމާދާރު މަސައްކަތެއްކުރަން. މިގޮތުން އެކަމާ ގުޅުންހުރި މިސާލަކަށް ސިޓީ ކައުންސިލް، ޓްރާންސްޕޯޓް މި
ގަވާއިދު ކޮމިޓީއަށް ގެނެސްގެން، މި ގަވާއިދުތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ގެނެސްގެން މިއަށް ބޮޑު ހައްލެއް
ގެންނަން. އެހެންވެގެން އެކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލީ. ދެން އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރި ކަންކަން އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް
ރަނގަޅު އިދާރީމޭޒުން ނޯޓުކުރެއްވުމަށްފަހުގައި މިއަށް ބާރުއެޅޭނެ ގޮތަކަށް އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ވޯޓެއް
ނަގަން ޖެހެންޏާ ވޯޓެއް ނަގައިގެން ވެސް ތި ބޭފުޅުންގެ ވެސް އެއްބާރުލުމާއެކުގައި މި ކަންކަމަށް ޙައްލެއް އަންނާނެ
ހިސާބަކަށް މަސައްކަތް ގެންދިއުން. އެކަން ފާހަގަކޮށްލީ. ޝުކުރިއްޔާ.
3

ގަވާއިދު ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 21 ފެބުރުވަރީ 2024
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ދެން ފުރުޞަތު މިއަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
ރަޝީދަށް.
މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އިކްރާމް އެ ވިދާޅުވި ވާހަކަތަކަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ
ވަރަށް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑަށް ހަމަ މި ވެހިކަލް ރަޖިސްޓަރީކުރުމާއި އަދި ވެހިކަލް ރަޖިސްޓަރީކުރުމުގެ ތެރޭގައި
ހިމެނޭ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ އެއް ކަންތަކެއް، ތަރޑް ޕާޓީ އިންޝުއަރެންސްއެއް
އެބަ އިނދޭ. މި ތަރޑް ޕާޓީ އިންޝުއަރެންސްއަކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ވެހިކަލެއް އެ ގަންނަ މީހަކަށް ނޫނީ އެ
އުޅަނދުގެ ފަރާތަކަށް ލިބޭނެ އެއްވެސް ފައިދާއެއް، މަންފާއެއްވާ އެއްޗެއް ނޫން. އެކަމަކު އެ ދަނީ ކަނޑައެޅިގެން އެ
ފައިސާ ނަގަމުން ނަގަމުން ނަގަމުން. އިންޝުއަރެންސް ކުންފުންޏަކަށް ހަމަ ބޮޑު އަދަދަކަށް ލާރި ދައްކަމުން. މީގެ
ނީނދޭ އެއްވެސް ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި އެ އިންނަ ރަނގަޅު އެ މިސާލީ ރަނގަޅު ގޮތްތަކެއް .
އިންޝުއަރެންސްގެ އެ ސްކީމުގެ ތެރެއިން އެ މީހަކަށް މިސާލަކަށް އަމިއްލައަށް ޒިންމާ ނޫނީ އަމިއްލަ
މައްސަލައިގައި ، އެކްސިޑެންޓެއްވީ ހާލެއްގައި ވިޔަސް ނޫނިއްޔާމު އެ މީހާގެ ހާލަތު ނޫން އެހެން މީހެއްގެ ކަމެއްގައި
އެކްސިޑެންޓެއް ވެގެން ކަމެއް ވިޔަސް ވެހިކަލަކަށް ނީނދޭ އިންޝުއަރެންސްއިން އެއްވެސް ފައިދާއެއް. ދެން
އެހެންވީމަ އެ ނިޒާމުތަކުގެ ތެރޭގައި ؛ އަސްލު ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޕޮލިހުން ކުރަނީ
އެ އެކްސިޑެންޓުގެ މަރުހަލާގެ ދިރާސާ. އިންޝުއަރެންސް ކުންފުނިން އައިސް ބަލާނީ އިންޝުއަރެންސްގެ
ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ، އެ ނިޒާމު ވަރަށް ރަނގަޅަށް ޙައްލުކުރަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އެ ގަވާއިދު ހެދުމުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މި ކަންކަން ޙައްލުކޮށްފައި އެއަށް އެޑްރެސްކުރަން
ޖެހޭނެހެން. ދެން ދެވަނަ ކަމަކަށް މިހާރު އިކްރާމް އެ ވިދާޅުވިހެން، މާލޭގެ، އަދި ޚާއްސަކޮށް މާލެ މި
ސަރަޙައްދުގައި ބަލަހައްޓައިގެން ހުއްޓައި 3 އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި ހުޅުމާލެ ވެގެން އެ ދިޔައީ ދެވަނަ ހަމަ މާލެއަށް.
މިހާރު މަގުގެ ދެ ފަރާތުގައި ޕާކިންގ . އަޅުގަނޑު މިއީ ހަމަ ގޮސް އެތާނގެ އޭރުގައި ހުންނެވި އެމް.ޑީ އަރިހުގައި
އަޅުގަނޑު ނަންގަތިން އެއްވެސް ހާލަކަށް ރަޖިސްޓަރީކުރެވެން ހުއްދަނުދޭށޭ، ރަޖިސްޓަރީ މިތާނގައި ދުއްވުމުގެ
ހުއްދަ ވެސް ހަމަ ބާޠިލުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ވެސް ހަދާށޭ ޓްރާންސްޕޯޓާ ވާހަކަދައްކައިގެން. ޕާކިންގ ސްލޮޓު ނެތް
4

ގަވާއިދު ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 21 ފެބުރުވަރީ 2024
ހާލަތެއްގައި އެއްވެސް ހާލެއްގައި ރަޖިސްޓަރީކުރުމުގެ ބާރުވެރިކަން ޓްރާންސްޕޯޓަށް ދީގެން ނުވާނޭ. މިހާރު ޕާކިންގ ގެ
މައްސަލަ ޙައްލުކުރަން އެބަޖެހޭ. އެއީ ޕަބްލިކް ޕާކިންގ ވިޔަސް އަދި ޕަބްލިކް، އާންމު ފަރުދުން ވެސް ޕާކިންގ
ޒޯންސް ހަދާނެ. ޕާކިން ސްލޮޓުތައް ވެސް ހަދާނެ. އެ ފުރުޞަތުތައް ސަރުކާރުން އެބަ އެ ފުރުޞަތުތައް
ހޯދައިދޭންޖެހޭ. މިސާލެއްގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން އެ ކަންކަން ކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ހަދަންޖެހޭނެ. މިސާލަކަށް
އެޗް.ޑީ.ސީގެ އެހެރަ ހުރިހާ ޕާކިންގ ތަކެއް އެހެރީ އަދިވެސް ހަމަ ގްރައުންޑު ވެފަ. އެހެންވީމާ، މިހިރަ ހުރިހާ
ކަންތައްތަކެއް މި ގަވާއިދު ހެދުމުގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނާފައި އެކަން ކުރަންޖެހޭނެ. ރަޖިސްޓަރީކުރުން
ވެސް އެ ދަނީ އިންތިހާއަށް. ސައިކަލުތައް ވެސް އެ ދަނީ އިންތިހާއަށް ގިނަވަމުން . އެހެންވީމާ، ޕަބްލިކް
ޓްރާންސްޕޯޓަށް ވެސް އަސްލު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނެހެދިގެން މި އުޅެނީ މި ޓްރާންސްޕޯޓުގެ މައްސަލައިގައި މި
ރަޖިސްޓަރީކުރުމުގެ މައްސަލައިގައި. އެ ކަންކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، މި ޕާކިންގ ޙައްލާއި
ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގެ ޙައްލާ މި ކަންކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ރިއާޔަތްކުރަންޖެހޭ. ދެން، 3 ވަނަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަށް
ފާހަގަކުރަނީ، ވެހިކަލްތަކުގެ އުމުރު، ވެހިކަލްތަކުގެ އުމުރު؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކައުންސިލުތަކަށް އޮންނާނީ ލާމަރުކަޒީ
ގާނޫނުން ވަރަށް ފުރިހަމަކޮށް ބާރުދީފަ. އެ ބާރުވެރިކަމާ އެކީގައި ކައުންސިލުތަކަށް އެ ކައުންސިލަކުން
ނިންމެންޖެހޭނެ. އުމުރު ނިންމުމުން ވެސް އަދި އެ ކޯޓާ ކަނޑައެޅުމުގެ ކަންތައްތައް ވެސް ކައުންސިލުތަކު ލައްވާ
ޒިންމާދާރު ކުރުވައިގެން އެ ބަޔަކު ލައްވާ އެކަން ކުރުވޭނެ ގޮތަކަށް މި މަޖިލީހުން މި ގަވާއިދު ހަދާ ކޮމިޓީން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖެހޭ އެ ކަންކަން އެންފޯސްކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް އެ ކަން ޙައްލުކުރަން. އެހެންވީމާ، މިއީ
ކޮންމެހެންނެއް ވެސް މި އެއްގަމު އުޅަނދު މިހާރު ކޮންޓްރޯލްނުކޮށްފިއްޔާ ކުރިއަށް އޮތް 5 އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑަކަށް ހިޔެއްނުވޭ ދެން މާލޭގެ އެއްވެސް ތަނެއްގައި ހިނގާބިނގާ ވެސް އަދި ދުއްވާފައި އުޅެވޭ ފަހަރު ވެސް
ދާނެހެންނެއް. އެހެންވީމާ، މަހެއްގެ މައްޗަށް ފަސްދޮޅަސްހަތްދިހައެއްހާ ސައިކަލު އެ ރަޖިސްޓަރީކުރަނީ. އެހެންވީމާ،
މިހިރި ހުރިހާ ސްޓެޓަސްއެއް އަޅުގަނޑުމެން ބަލާފައި ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ގަވާއިދު ހަދާ ކޮމިޓީން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކަންކަން އިޞްލާޙުކުރެވޭނެ ކޮންމެވެސް އުސޫލުތަކެއް ކަނޑައަޅާފައި އެ ކަންކަމަށް
ރިއާޔަތްކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކަފުޅެއް. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ޕަރސަނަލީ އެއްގޮތަކުން ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރާ
ނުކުތާއެއް ތި އިންޝުއަރެންސް ކަންތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން. ދެން ޚާއްޞަކޮށް ތި ވެހިކަލްގެ ރަޖިސްޓަރީއާއި ޕާކިންގއާ
ގުޅޭ ގޮތުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކޮމިޓީއަށް ޓްރާންސްޕޯޓު މިނިސްޓަރު ހާޒިރުކޮށްގެން ވެސް ތި ކަމާ ގުޅުންހުރި
5

ގަވާއިދު ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 21 ފެބުރުވަރީ 2024
ވަރަށް ބައިވަރު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިއްޖެ. އޭގެ ތެރޭގައި މިހާރު އެ ބޭފުޅުން އެކުލަވައިލާ އާ އުސޫލުގެ ތެރެއިން
ބައެއް އުޅަނދުތައް ކެންސަލްކުރުމާއި ރަޖިސްޓަރީކުރުމާ ގުޅޭ ވާހަކަތަކެއް ދެކެވިފައިވަނީ. ދެން މިހާރު ސީދާ
އަކުރުން އަކުރަކަށް އަޅުގަނޑު ހަނދާނެއް ނެތް. ދެން ބައެއް އުޅަނދުތައް ނައްތައި ލުމުގެ އުސޫލުތަކެއް އެބަ
ރަޖިސްޓަރީކުރުމުގައި ވެސް އެބަ ގެންގުޅޭ. އެހެންނަމަވެސް ދެންމެ މުޙައްމަދު ރަޝީދު ތި ވިދާޅުވިހެން
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މީގެ ދާއިމީ ޙައްލެއް ލިބޭ ތަނެއް ފެނިގެނެއް ނުދޭ. މުޅިން ފެންނަމުންދަނީ ހަމަ އަންނަ
ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން ދޭތެރެއަކުން ހަމަ ޓްރާންސްޕޯޓުން ރަޖިސްޓަރީކުރުމުގައި ހަރުދަނާ އުސޫލެއް ނެތި އެ ކަންކަން
ކުރަމުންދާ ތަން. ބައެއްފަހަރު ގަރާޖު ސިޓީ އާންމު ފަރާތްތަކަށް މަންފާވާ ގޮތަށް، އަނެއްބައި ފަހަރު
އިންޝުއަރެންސްކުރާ ގޮތަށް ، އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ފެނިގެންދާ ތަން. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ، މި ދެ
އިޝޫގައި އަޅުގަނޑުމެން ޓްރާންސްޕޯޓުގެ ބޭފުޅުން ހާޒިރުކޮށްގެން މަސައްކަތްކޮށްލެވިދާނެ. ކޮށްލާފައި މާ ގިނަނުކޮށް
ކޮންމެވެސް މި ދެ ޕޮއިންޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ހުރި ގަވާއިދުތަކުގެ ތެރޭގައި ކޮބައިތޯ ދެން އިތުރަށް
މީގައި ކުރެވޭނެ ކަމަކީ ކޮބައިތޯ ބަލާފައި، އަޅުގަނޑުމެން ރެކޮމެންޑުކުރާ ގޮތް އެ މީހުންނަށް ބުނެދިނުން. އާދެ!
މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ހަމަ އެއާ ގުޅިގެން ހަމަ މުގައްރިރު އަރިހުން އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދެން، ލާމަރުކަޒީ
ގާނޫނު އެ ހުރިހާ ގާނޫނަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ރިފަރކުރަންޖެހޭ. ގާނޫނީކޮށް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ. ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުން ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ބާރުވެރިކަން ދީފައި އޮންނާނެ ކޮންމެ ސިޓީއެއް
ކައުންސިލެއް ، އެ ހުރިހާ ސަރަހައްދަކަށް އެ ބޭފުޅުންގެ ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓުމަށް. އެ ބަޔަކަށް އަސްލު އެކަން
ކުރުމުގެ؛ މިނިސްޓްރީއަކީ ރެގިއުލޭޓަރީ ބޮޑީއެއް އަސްލު އުސޫލުން. ގަވާއިދުތައް އޮންނަންޖެހޭނީ މިހެންނޭ މިހެންނޭ
މިހެންނޭ މިހެންނޭ. އުމުރު ކަނޑައަޅަން މިސާލަކަށް މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުން، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މާލެ ސިޓީ
ކައުންސިލުން އުމުރު އަޅާނީ، މާލެސިޓީ ކައުންސިލުން އުމުރު ކަނޑައަޅާނީ. މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ލޭންޑުޔޫސް
ޕްލޭންގައި އިންނަންޖެހޭނީ ކޯޓާ ކަނޑައަޅާފައި، ވެހިކަލް ކޯޓާ. އެ ބާރުވެރިކަން ކައުންސިލުތަކަށް ދޭނެ އުސޫލެއް
އަޅުގަނޑުމެން ނިންމީމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ހުރިހާ ގޮންޖެހުމެއް ފިލައިގެންދާނެހެން. އަނެއްކާ ރައްޔިތުން މި
މަޖިލީހާ ދޭތެރޭ ކުރާ އިތުބާރު ވެސް ބޮޑުވާނެ. ވަޒީރުންނާ ދޭތެރޭ ކުރާ އިތުބާރު ވެސް ބޮޑުވާނެ. އެހެންވީމަ،
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުން ނިކަން ރަނގަޅަށް އެކަން އޮތް ގޮތަށް، އެއީ އެ ކައުންސިލުތަކަށާއި
ސިޓީތަކުން އެ ފުރިހަމަ ބާރުވެރިކަން ދިނީމަ އެ ސިޓީތަކުގެ ޒިންމާއެއް އެ ލޭންޑުޔޫސް ޕްލޭނާ އެއްގޮތަށް ކަންކަން
6

ގަވާއިދު ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 21 ފެބުރުވަރީ 2024
ކުރުމަކީ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރާއިރު އެކަން ކުރަންޖެހޭނީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިނިސްޓްރީއަށް
އެ ފޯސްކުރަންޖެހޭނީ މިނިސްޓްރީގެ ޒިންމާއެއް ނޫނޭ އެއީކީ. މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ގެންގުޅެންޖެހޭނޭ މި ތަން؛
މިނިސްޓްރީއަކާ ބެހޭ ކަމެއް ނޫން އުސޫލަކުން އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި . ގާނޫނު ބުނާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާމު،
ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނު ބުނާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާމު އެ ސިޓީއެއްގެ ޒިންމާއެއް އެއީ. އެހެންވީމަ، އެ ސިޓީ ކައުންސިލަކުން
އެ ޒިންމާ ނަގައިގެން އެކަން ކުރަންޖެހޭނެ ގޮތަށް. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް އެއަށް ފޮލޯކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން؛ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ހަދާފައި އޮތް ގާނޫނެއް ވީމަ އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނެ އެއަށް އެ ގާނޫނަށް
އޮނަރކުރަން. އެހެންވީމަ، އޭތި ފާހަގަކޮށްލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އެހެންވީމަ، ތި އިޝޫގައި އަޅުގަނޑުމެން ޓްރާންސްޕޯޓުގެ ބޭފުޅުންނާ އެއްކޮށް؛ އާދެ! މުލަކު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އިބްރާހީމް ނަޞީރުއަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން.
މުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަޞީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުގަ އްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ދެންމެ އެ ފާހަގަކުރެއްވިހެން އެ ކަންބޮޑުވުން އެބަ އޮތް މާލޭ
އޭރިއާގައި މި ވެހިކަލްތައް ގިނަވެގެންދާ ދިއުމަށް އެއްވެސް ކޮންޓްރޯލެއް ނެތި ހަމަ ވެހިކަލްތައް ބޭނުންކުރުމުގައި،
އަދި ޚާއްޞަކޮށް ގިނަ ދުވަސްތަކެއްވެފައި ހުރި ވެހިކަލްތައް ވެސް ހަމަ ބޭނުންކުރެވެމުން އެބަ ދޭ. އޭގެ އިތުރަށް
އިންޝުއަރެންސްގެ މައްސަލައިގައި އެ ފާހަގަކުރެއްވިހެން ޙަޤީޤަތުގައި މިކަން އޮންނަންވީ އިޚުތިޔާރަށް ދޫކޮށްލާފަ.
އެއީ މިހެން އަޅުގަނޑު މިހެން މި ދެންނެވީ ވެހިކަލް ގަންނަ ފަރާތުން ބޭނުންވެއްޖެ ހާލަތެއްގައި އިންޝުއަރެންސް
ކުރެވިދާނެ. އަދި ބޭނުންނެތިއްޔާމު ނުކުރެވިދާނެ. މިހާރު ވަކި ބަޔަކަށް، ހަމަ ކުރިންވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ
ފާހަގަކުރެއްވިހެން ވަކި ފަރާތަކަށް އޭގެ ބޮޑު ފައިދާ ލިބޭ ގޮތަކަށް މި ކަންކަން މި އޮންނަނީ. އެހެންވީމަ މި ކަމަށް
ޙައްލެއް އަންނަންޖެހޭ. ނޫނިއްޔާ މި ކަމަށް ހަރުދަނާ އުސޫލުތަކެއް އެބަ ހެދެންޖެހޭ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް މުގަ އްރިރު
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން، މީގައި އަޅުގަނޑުމެން ވެއްޖެ މިހާރު މި ދައުރުގައި، މި މަޖިލިސް އަޅުގަނޑުމެން މި
ނިންމަން މިދާ ދައުރުގައި މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީގައި މިހިރަ މައްސަލަތައް ވީހާވެސް އަވަސް
ފުރުޞަތެއްގައި ނިންމައި، އެއަށް ޙައްލު ގެންނަން މަސައްކަތްކުރަން. އެހެންވީމަ، ސުންގަޑިތަކެއް ކަނޑައެޅި ، އެ
ގަޑިތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މަސައްކަތްތައް ބައްޓަންކުރުން ވަރަށް މުހިންމު ކަމަށް ފެންނާތީ، އެ ވާހަކަވެސް
7

ގަވާއިދު ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 21 ފެބުރުވަރީ 2024
އަޅުގަނޑު ހިއްސާކޮށްލަން. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ޚާއްސަކޮށް ހުޅުމާލެ ސަރަހައްދުގައި، ފޭސް ޓޫ އަދި ފޭސް އެކެއްގައި
ޕާކިންގ ޒޯންތައް ހެދިގެން ޕާކުކުރެވިގެންދިއުން އެއީ އަޅުގަނޑު ވެސް އެދޭ ގޮތް ކަމަށްވާތީ އެކަން ވެސް
ފާހަގަކޮށްލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ އެ ބޭފުޅުން އިއުތިރާޒުނުކުރާނަމަ މި އިންޝުއަރެންސްގެ މައްސަލައާއި،
މި ވެހިކަލް ރަޖިސްޓަރީކުރުމާ މައްސަލައިގައި ޓްރާންސްޕޯޓު ބޭފުޅުން ހާޒިރުކޮށްފައި އަޅުގަނޑުމެން އޭގެ ގޮތެއް
ނިންމަން ކިހިނެއްތޯވާނީ މަޝްވަރާކޮށްލަން؟ (އޮފް ދަ ރެކޯޑުގައި މެންބަރުން މަޝްވަރާކުރެއްވުން) އަޅުގަނޑުމެން
ދެން އޮފް ދަ ރިކޯޑުގައި މަޝްވަރާކޮށްލައިގެން އަޅުގަނޑުމެން މި އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުގެ އުޅަނދުގެ
ރަޖިސްޓަރީކުރުމާއި، އިންޝުއަރެންސް ކުރުމާއި، އަދި މިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ކައުންސިލު، ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ
ކައުންސިލުތަކުގެ މެންޑޭޓުގެ ތެރެއަށް ފެތޭ ކަންތައްތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން މަޝްވަރާކޮށްލުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ
ޓްރާންސްޕޯޓުގެ ބޭފުޅުން ހާޒިރުކުރުމަށް ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ މި ނިމުނީ. އެހެންވީމަ، ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެ
ކަންތަކުގައި ޓްރާންސްޕޯޓު ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވައިލާފައި، އަންނަ ހަފުތާގެ ކޮންމެވެސް ދުވަހަކަށް އެ ބޭފުޅުންގެ
ވަގުތު އޮތް ވަގުތަކަށް ބަލާފައި ޝެޑިއުލްކުރާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ދެން މި ދަނޑިވަޅުގައި ، ދެން އެ މަސައްކަތް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ބޭފުޅުންނާ އެއްކޮށް މަސައްކަތްކޮށްލުމަށްފަހު ދެން ބާކީ އެހެން މުއައްސަސާތައް ، ސިޓީ
ކައުންސިލާއި އަދި ކަމާ ގުޅުންހުރި އެހެން ފަރާތްތަކާ ބައްދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާނީ. ދެން
އެހެންވީމަ، ދެން އެހެނިހެން ކަންތައްތަކުގައި ނުކުތާއެއް ފާހަގަކޮށްލަން އޮވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ފުރުޞަތު
އަޅުގަނޑު ދެން ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންނަށް ހުޅުވައިލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެހެންވީމަ، ދެން އިތުރު ނުކުތާއެއް
ނެތުމާއެކު އަޅުގަނޑުމެން މިއަދުގެ ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުން ނިންމައިލާނަން. ދެން ޓްރާންސްޕޯޓުގެ ބޭފުޅުންނަށް
ދަންނަވައިލާފައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ފަސޭހަދުވަހެއް ކަނޑައެޅުނީމަ އަޅުގަނޑު އެޖެންޑާކޮށްލާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން.
ޝުކުރިއްޔާ.
____
8